

Hirschprungs formidable folie

AF ADAM PADE · FOTO: HENRIK NIELSEN

Lidt feinschmeckeri – måske – men det fornemt gennemrenoverede og siden 1995 fredede Brønnums Hus ved Kongens Nytorv har afsløret et hidtil upåagtet stykke dansk-japansk kulturhistorie.

I 1865 foranledigede arkitekten Ferdinand Jensen opført en ualmindelig smukt dekoreret ejendom på hjørnet af Kongens Nytorv og Tordenskjoldsgade – i dag August Bournonvilles Passage. Mange af os kender den fra besøg i de skiftende restaurationer – før eller efter teatertid – for her er naturligvis tale om Brønnums Hus. Ejendommen rummer stadig restauration – en cocktailbar opkaldt efter den familie Brønnum, der drev restauration her igennem 125 år. I de øvrige etager er indrettet et eks-

klusivt kontorhotel, eller snarere en *office club*, der danner et intimt fællesskab om indvånerne. Netop med sigte på at skabe fornemmelsen af det eksklusive foranstaltede ejeren, Karberghus, en gennemgribende renovering, der indforskrev sig til en nominering til den prestigefyldte Renovér-pris.

Her har boet kendte familier. Vekselmægleren Martin Henriques og tobaksfabrikanten Bernhard Hirschprung – bror til kunstsamlere Heinrich – købte huset i for-

Lejlighedens centrale rum – spisestuen – fik af indvåneren, Bernhard Hirschprung, opsat et helt unikt tapet. Københavns Konservator fik til opgave at udrede historien.

bindelse med opførelsen og indrettede sig her med deres familier; først Henriques på førstesalen, senere Hirschprungs på anden. Deres historie har vi kunnet følge siden den ældst tilgængelige brandtaksation fra 1880'erne.

GEMMER MANGE HISTORIER

Siden har ejendommen været anvendt af blandt andre Kunstakademiet, ligesom Det Kgl. Teater har haft skole for sine ballet elever og såmænd billetsalg.

Tapetet ligner lædertapet, hvilket formentlig også har været tanken. Men materialet er tinfoolie.

Et sådant hus gemmer mange historier. Nogle er kendte. Andre ikke. Med den stædighed, der kendetegner den dygtige detektiv, har konservatoren Anne Simonsen afæsket ejendommen et hidtil upåagtet stykke bygnings- og kulturhistorie; et stykke historie, der fører os fra Kgs. Nytorv helt til Japan og via London tilbage til Kgs. Nytorv.

Anne Simonsen fik i opdrag at undersøge historien bag to rum på andensalen: Det, der oprindeligt har været boligens centrale rum: Spisestuen, og det tilstødende værelse: Villa Nova.

»Spisestuen var beklædt med et tapet, jeg aldrig havde oplevet før. Det kunne minde om gyldenlæder, men er udført i tinfoolie. Tapetets mønster mindede mig umiddelbart om noget japansk; jeg syntes, jeg kunne genkende træk fra den japanske kimono,« fortæller Anne Simonsen, der hidkaldte kolleger og kunsthistorikere, der ej heller kunne erindre at have set noget lignende.

LOD SIG AFRENSE

Overfladerne var nedslidte, men ikke mere, end at de lod sig afrense, ligesom enkelte åbne eller beskadigede felter blev lukket. Mønstret blev afformet, genskåret i tinfoolie og betrukket med en let pigmenteret shellak, så reparationerne ikke lader sig bemærke. Havde man valgt at afrense i bund og lakere forfra, havde man fået et alt for dramatisk udtryk, der ikke ville have formidlet den historie, der ligger i tapetet.

Anne Simonsen fortsatte ad sit japanske spor og faldt over en japansk tidsskriftsartikel, der beskrev fundet af nogle gamle tapetruller. Rullerne var udstillet på Tokyos historiske museum for papir og var blevet analyseret af en ekspert på området, den i dag 86-årige Takashi Ueda, der tidligere havde undersøgt historiske værelsesindretninger i *europæisk stil*. Her gemte sig historien om, at japanerne allerede længe havde fremstillet små dekorative

Villa Nova, kaldes værelset, der støder ind til spisestuen. Her kunne familien genkalde sig stemning og udsigt fra sommerhuset i Taarbæk med udsigt til Øresund.

æsker, etui'er og andet personligt tilbehør i denne tinfolie. Tinfolien var i sit udseende og farveudtryk inspireret af de europæiske gyldenlædertapeter.

Da Japan åbnede sig handelsmæssigt over for alverden for halvandet århundrede siden, så englænderne en mulighed i at bistå med etableringen af en virksomhed, der kunne fremstille lange baner af denne gyldenlæderagtige folie – til brug som tapeter hjemme i Europa.

TAMPEN BRÆNDER

Anne Simonsen følte tampen brænde, ikke mindst ihukommende, hvordan alt, hvad der var østasiatisk, kom på mode på vore breddegrader. Herudover vidste hun, at Bernhard Hirschprung havde et globalt udsyn og formentlig har besøgt internationale messer og udstillinger – eksempelvis i London.

Hvis tampen brændte, gjaldt det om at nære gnisten. I forbindelse med 150-året for den traktat, der åbnede for handelen mellem Danmark og Japan her i 2017, har Kulturministeriet åbnet en pulje for dansk-japanske kunst- og kulturaktiviteter.

Hvorfor ikke søge midler herfra?

En bevilling gjorde det muligt at foranstalte et møde med Mr Euda med en lille prøve af tapetet fra Brønnums Hus.

»WHAU – «

»Vi var en hel lille delegation, der besøgte ham, herunder japanske kunsthistorikere og repræsentanter fra papirmuseet i Tokyo. Mr Euda udbrød et "whau – !" ved synet af den lille prøve, og der blev helt stille i lokalet,« fortæller Anne Simonsen. Da hun yderligere kunne tilføje, at H.C. Andersen med en vis sandsynlighed – han omgikkes ikke mindst underboen Henriques – havde gået igennem den pågældende stue, blev betagelsen ikke mindre.

Anne Simonsen havde forinden næsten løftet bevisbyrden for tapetets oprindelse ved at få udført en analyse af fibrene i papirlaget under tapetet. Det viste sig at være baseret på morbærtræ, koso og gambi. Koso er en typisk, japansk lav vækst, mens gambi-planten udelukkende vokser i Japan.

WORKSHOP I SEPTEMBER

Alt tyder således på, at tapetet – der i denne udgave er håndstukket – er blevet til på den fabrik, som englæn-

Konservator Anne Simonsen med prøver og skabeloner fra arbejdet med folietapetet i Brønnums Hus.

derne bistod med at etablere. Kvaliteten faldt med tiden, og et par årtier inde i 1900-årene lukkede fabrikken – udkonkurreret af ny mode.

Mr Eudas assistent, Ikeda Katzu, lod sig friste til et besøg i København – og i Brønnums Hus – og i september gennemførtes tre enestående workshops om japansk – eller japansk/europæisk? – tapethistorie. Mr Katzu fik naturligvis en rundvisning i den japansk inspirerede spise-stue.

Anne Simonsen kan ikke afvise – men heller ikke bekræfte – at tapetet er det første, der har beklædt den fine, ovale stue, men at der er råt træ under tapetet på de skjulte døre, er da en antydning. Bernhard Hirschprung er formentlig stødt på tapetet under en af sine udlandsrejser – og har bare måttet have det.

Den fine mørkegule okker, der omgiver rammerne omkring tapetet, dukkede op, da radiatorskjulderen blev flyttet fra sin plads. Den er naturligvis genskabt tillige med forgyldningen af rammerne omkring tapetstykker-

ne. En farvearkæologisk undersøgelse har dog også vist, at det fine tapet har været omgivet af mere kulørte farver som rød og grøn.

I SOMMERHUSET

Spisestuen er den ene af de to oplevelser, som Karberg-
hus – med Anne Simonsens bistand – åbenbarer for sine
besøgende og lejere på denne etage: Et sidegemak – om
det må kaldes så – er et helt lille eventyr at træde ind i. De
to malere, Arnold Krogh og Thorvald Nis, har udført en
høj frise med motiv af Hirschsprung-familiens sommer-
residens i Taarbæk. Billedet er ”taget” i det sidste daglys
efter solnedgang. Ud for huset bliver gæster enten taget
imod, eller de tager afsked, og i rummets modsatte side
oplever vi udsigten ud mod Øresund og ind mod Køben-
havn. Ud for broen ligger ”Havnebussen” i form af et lille
dampskib for anker.

»De to malere er begyndt i hver sin ende og er mødtes
på midten. De har formentlig moret sig kosteligt,« siger
Anne Simonsen.

Loftet bærer et motiv af planteornamenter og natsvær-
mere. Sammen med de røde og mørkeblå striber – gen-
fundet ved farvearkæologiske undersøgelser – kunne

man have en formodning om, at værelset her var sove-
værelse. Frise og vægfarver er antageligvis udført samti-
dig – frisen er dateret til september 1886 af begge malere
– mens loftudsmykningen kunne være ældre. De to ele-
menter spiller stilmæssigt ikke helt sammen, forekom-
mer det.

Det stærkeste indicium for, at det afbildede hus faktisk
var familiens sommerhus, fik Anne Simonsen, da maler-
firmaet C. Møllmann & Co. havde fundet aftrykket af en
avisomtale på bagsiden af et stykke tapet fra Amalien-
borg. Avisomtalen er en annonce for, at ejendommen er
sat på auktion, og teksten redegør nøje for både husets
udseende og geografiske beliggenhed.

Sådan kan forsynet og en årvågen maler komme de-
tektiven til hjælp.

– Oh – og navnet Villa Nova? Således hed sommerste-
det.

Loftfrisen var nærmest fedtet ind i gammel fernis og
fremstod nedslidt og utydelig. I dag står den så klart, så
man uvægerlig prøver, om man kan øjne Øresundsbro-
en.

Værelset anvendes som mødelokale, og forhåbentlig er
møderne spændende; ellers går tankerne nemt på flugt.

Assistent for Takashi
Euda, en af Japans mest
vidende eksperter, når
det gælder eksempelvis
den japanske tapetra-
dition, Ikeda Katzu, be-
søgte København i sep-
tember, hvor han var
gæst i en workshop. Tu-
ren gik naturligvis om
ad Brønnums Hus.